

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/zbrodnie-niemieckie/82060,Wilhelm-Koppe-nieukarany-zbrodniarz-hitlerowski.html>

Ze zbiorów NAC

ARTYKUŁ

Wilhelm Koppe - nieukarany zbrodniarz hitlerowski

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: WOJCIECH WICHERT 09.06.2021

Wilhelm Koppe, Wyższy Dowódca SS i Policji w Kraju Warty, a następnie w Generalnym Gubernatorstwie, ponosi odpowiedzialność za masowe zbrodnie popełnione na Polakach i Żydach w imię ludobójczej polityki rasowej III Rzeszy.

Nigdy nie został ukarany za swoje czyny.

Zmarł 2 lipca 1975 r. śmiercią naturalną, uniknąwszy jakiegokolwiek odpowiedzialności za zbrodnie przeciwko ludzkości popełnione w okupowanej Polsce. W akcie zgonu odnotowano, że był „generałem policji”, ani słowem nie nadmieniając o przynależności do SS.

Młodość i początki kariery w ruchu nazistowskim

Wilhelm Koppe urodził się 15 czerwca 1896 r. w Hildesheim. Był synem komornika sądowego i należał do grona weteranów I wojny światowej. Po 1918 r. pracował jako kupiec oraz właściciel drobnej hurtowni środków spożywczych i wyrobów tytoniowych w Hamburgu. Zafascynowany ideologią nazistowską i „z uwagi na sytuację polityczną” wstąpił do NSDAP we wrześniu 1930 r., a rok później do „oddziałów szturmowych” partii, czyli SA. W 1932 r. został członkiem SS pod wodzą Heinricha Himmlera, z którą to organizacją związał się najściślej. Dzięki protekcji Reichsführera SS szybko awansował. W 1934 r. mianowany został na stopień SS-Brigadeführera. W owym czasie dowodził oddziałami SS m.in. w Münsterze i Wolnym Mieście Gdańsku. W latach 1935–1939 r. kierował placówką Gestapo w Lipsku, a od 1937 r. już jako SS-Gruppenführer pełnił funkcję dowódcy okręgu Służby Bezpieczeństwa (*Sicherheitsdienst, SD*) „Łaba” w Dreźnie. W swej pracy w aparacie represji III Rzeszy dał się poznać z niezwykle gorączkowego i agresywnego stylu zarządzania.

**Manifestacja przedwyborcza
gdańskiej NSDAP, 1938 - 1939.**
Na pierwszym planie od lewej:
**Arthur Greiser, prezydent Senatu
(głowa) Wolnego Miasta
Gdańska; gen. Erich von dem
Bach-Zelewski, Wyższy Dowódca
SS i Policji na Dolnym Śląsku i w
niemieckiej części Górnego
Śląska; Albert Forster, gauleiter
NSDAP Wolnego Miasta Gdańska;
SA-Brigadeführer Heinrich
Hacker, dowódca gdańskiego SA;
SS-Brigadeführer Wilhelm Koppe.**
**Ze zbiorów Narodowego
Archiwum Cyfrowego**

26 października 1939 r. Himmler powierzył mu funkcję Wyższego Dowódcy SS i Policji, a także pełnomocnika Komisarza Rzeszy ds. Umacniania Niemczyzny w późniejszym Kraju Warty. Za swoje „zasługi” we wcielaniu w życie zbrodniczej polityki rasowej w Warthegau uzyskał 30 stycznia 1942 r. awans na stopień Obergruppenführera.

Wyższy Dowódca SS i Policji w Kraju Warty

W niecały miesiąc po agresji III Rzeszy na Polskę, Koppe otrzymał zadanie tworzenia jednostek SS i policji, a

także paramilitarnych formacji mniejszości niemieckiej (*Volksdeutscher Selbstschutz*) w Wielkopolsce, które odpowiadały za mordy na tysiącach Polaków i Żydów w pierwszym okresie okupacji. 26 października tegoż roku Himmler powierzył mu funkcję Wyższego Dowódcy SS i Policji (*Höherer SS- und Polizeiführer, HSSPF*), a także pełnomocnika Komisarza Rzeszy ds. Umacniania Niemczyzny (*Reichskommissar für die Festigung deutsches Volkstums, RKFDV*) w późniejszym Kraju Warty. Koppe aktywnie współpracował z tamtejszym namiestnikiem Rzeszy i gauleiterem Arthurem Greiserem w bezwzględnej realizacji polityki germanizacji tych ziem, na którą składały się egzekucje przedstawicieli polskich elit (*Intelligenzaktion*) i osób niepełnosprawnych (w ramach tzw. akcji eutanazji), aresztowania, obławy i akcje policyjne czy masowe deportacje tzw. obcych narodowo. Do tych celów Koppe zorganizował i nadzorował potężny aparat terroru, złożony z SS, Policji Bezpieczeństwa (w tym Gestapo), Policji Kryminalnej (Kripo) i Porządkowej (OrPo), Służby Bezpieczeństwa oraz innych formacji policyjnych w Warthegau. Pod jego kuratelą znajdowały się obozy, w których więziono, katowano oraz zabijano tysiące Polaków. Tymi miejscami tortur były więzienia śledcze Gestapo, jak chociażby w dawnym „Domu Żołnierza” w Poznaniu. Stamtąd więźniowie trafiali często do Fortu VII koło Ławicy, obozu karnego w Żabikowie lub do tzw. powiększonego więzienia policyjnego w Łodzi-Radogoszczy. Na przełomie maja i czerwca 1940 r. z inicjatywy Koppego przy użyciu samochodowych komór gazowych zamordowano blisko 2 tys. niemieckich i polskich niepełnosprawnych pacjentów z ośrodka opiekuńczego w Działdowie (prowincja Prusy Wschodnie). Do lata 1941 r. podległe Koppemu SS-Sonderkommando Herberta Langego zlikwidowało przy pomocy ciężarówki-komory gazowej ponad 5,5 tys. psychicznie chorych z kilku zakładów leczniczych na terenie Kraju Warty. Ponadto jako Wyższy Dowódca SS i Policji przygotowywał plany oraz wydawał rozkazy związane z eksterminacją Żydów na tym terenie. Kierował deportacjami do getta łódzkiego i był jednym z głównych inicjatorów powstania obozu zagłady w Chełmnie nad Nerem (Kulmhof), gdzie zamordowano ogółem ok. 200 tysięcy osób, w większości pochodzenia żydowskiego. Za swoje „zasługi” we wcielaniu w życie zbrodniczej polityki rasowej w Kraju Warty Koppe uzyskał 30 stycznia 1942 r. awans na jeden z najwyższych stopni w SS, a mianowicie Obergruppenführera.

Okupowany przez Niemców

Poznań, „Dni kultury” w

Warthegau, otwarcie

przebudowanego teatru, marzec

1941. Przywódczyni Kobiecej

Służby Pracy wręcza Josephowi

Goebbelsowi kwiaty przed gmachem teatru miejskiego. Widoczni również: kierownik urzędu w Ministerstwie Propagandy III Rzeszy - Maul (z lewej) i SS-Obergruppenführer Wilhelm Koppe (z prawej). Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

W listopadzie 1943 r. został mianowany na stanowisko Wyższego Dowódcy SS i Policji GG, z siedzibą w Krakowie. Równolegle powierzono mu urząd sekretarza stanu do spraw bezpieczeństwa w rządzie Generalnego Gubernatorstwa.

Wyższy Dowódca SS i Policji w Generalnym Gubernatorstwie

W listopadzie 1943 r. Koppe został mianowany na stanowisko Wyższego Dowódcy SS i Policji GG, z siedzibą w Krakowie, zastępując w tej roli Friedricha Wilhelma Krügera. Równolegle powierzono mu urząd sekretarza stanu do spraw bezpieczeństwa (*Staatssekretär für das Sicherheitswesen*) w rządzie Generalnego Gubernatorstwa na czele z Hansem Frankiem. Również w tej funkcji „dziki Koppe” wykazał się szybko pozbawioną ludzkich uczuć nadgorliwością i bezwzględnością, siejąc krwawy terror oraz stosując odpowiedzialność zbiorową za akcje przeciwko Niemcom i wszelkie próby sabotażu. Na przełomie stycznia i lutego 1944 r. nakazał rozstrzelanie 100 Polaków, więźniów politycznych z więzienia Montelupich, w odwecie za nieudany zamach Armii Krajowej na Franka. Sam Wyższy Dowódca SS i Policji stał się niebawem ofiarą ataku na jego życie, a to w następstwie wyroku Polskiego Państwa Podziemnego skazującego go na śmierć za dokonane w Polsce zbrodnie. 11 lipca 1944 r. warszawski batalion „Parasol” usiłował go zabić w Krakowie, tuż obok Wawelu. Koppe miał jednak szczęście, odniósł niewielkie rany, przeżył tylko dzięki sprawnemu kierowcy.

Już kilka dni później wydał rozkaz ewakuowania lub mordowania wszystkich więźniów w trakcie wycofywania się wojsk niemieckich z okupowanych terenów.

**Okupowany Kraków, pl.
Szczepański, rocznica dojścia
Hitlera do władzy, 30 stycznia
1944. Przemawia Kurt von
Burgsdorff, ostatni gubernator
Distrikt Krakau w Generalnym
Gubernatorstwie (GG). Przed
trybuną od lewej: gen. Siegfried
Haenicke, głównodowodzący
Okręgu Wojskowego GG; Josef
Friedrich Bühler, sekretarz stanu
- premier rządu GG i zastępca
Franka jako Generalnego
Gubernatora; Koppe; gen. Walter
Somme, dowódca VIII Okręgu
Lotniczego Luftwaffe. Ze zbiorów
Narodowego Archiwum
Cyfrowego**

W końcowym okresie istnienia Generalnego Gubernatorstwa, w grudniu 1944 r., Koppe zażądał egzekwowania odpowiedzialności rodowej i niezwłocznego rozstrzelania ujętych członków ruchu oporu, jak również wszystkich tych

„którym w 60 procentach udowodniono popełnienie jakiegokolwiek zbrodniczego czynu”.

Po upadku GG, w kwietniu 1945 r. został na krótko przeniesiony na stanowisko Wyższego Dowódcy SS i Policji na tzw. obszarze „Południe” z siedzibą w Monachium, gdzie doczekał końca „tysiącletniej Rzeszy”.

**Okupowany Kraków, czerwiec
1944. SS-Obergruppenführer
Wilhelm Koppe na okupowanym
Zamku Królewskim przemawia do
członków niemieckiej służby
pracy. Ze zbiorów Narodowego
Archiwum Cyfrowego**

W 1964 r. prokuratura zachodnioniemiecka postawiła go w stan oskarżenia za udział w

masowych morderstwach w Polsce. Dwa lata później sąd krajowy w Bonn uznał jednak, że stan zdrowia oskarżonego nie pozwala uczestniczyć mu w procesie.

Życie powojenne

Po wojnie Koppe uciekł wraz z rodziną i przez ponad 15 lat pod fałszywym nazwiskiem (Lohmann) odnosił sukcesy jako przedsiębiorca w RFN. Był dyrektorem jednej z fabryk czekolady w Bonn, zanim go zidentyfikowano i aresztowano w 1960 r. W 1964 r. prokuratura zachodniemiecka postawiła go w stan oskarżenia za udział w masowych morderstwach w Polsce. Dwa lata później sąd krajowy w Bonn uznał jednak, że stan zdrowia oskarżonego nie pozwala uczestniczyć mu w procesie. Koppe zmarł 2 lipca 1975 r. śmiercią naturalną, uniknąwszy jakiegokolwiek odpowiedzialności za zbrodnie przeciwko ludzkości popełnione w okupowanej Polsce. W akcie zgonu odnotowano, że był „generałem policji”, ani słowem nie nadmieniając o przynależności do SS. „Nigdy nieukarani!!!” – głosi sugestywnie kolorowa tabliczka regularnie umieszczana na jego grobie w Bonn.

COFNIJ SIĘ